

Visions og rammepapir

Indsatsen for børn og unge i familier med rusmiddelproblemer i Københavns Kommune

Indhold

1.	INDLEDNING/INDHOLD.....	2
2.	VISION OG MÅL FOR INDSATSEN.....	3
3.	PRINCIPPER FOR INDSATSEN I KØBENHAVNS KOMMUNE.....	3
3.1.	TIDLIGST MULIG INDSATS – INDDRAGELSE AF FAMILIE OG NETVÆRK.....	4
3.2.	SPECIALISERET HJÆLP TIL ALLE I MÅLGRUPPEN.....	4
3.3.	MINDSTE INDGRIBEN OG FLEKSIBILITET.....	4
3.4.	ORGANISERING, DER SIKRER AT FLEST FÅR HJÆLP.....	5
3.5.	KLARE SNITFLADER OG BROBYGNING TIL DET RETTE TILBUD.....	5
3.6.	REGISTRERING, OPFØLGNING OG UDVIKLING.....	6
3.7.	STØRST MULIG EFFEKT AF INDSATSERNE.....	7
3.8.	BEDSTE RESSOURCEUDNYTTELSE.....	7

1. INDLEDNING/INDHOLD

Dette notat danner rammen om prioriteringen, organiseringen og indholdet i Københavns Kommunes indsats for børn og unge op til 25 år, der vokser op i familier med rusmiddelproblemer.

Indsatsen for denne målgruppe er siden 2016 blevet udvidet og videreudviklet. Med satspuljemidler (2016-2019), har det således været muligt at sikre et mere bydækkende tilbud, at udvide målgruppen, etablere flere specialiserede tilbud og styrke den opsporende indsats.

Satspuljeprojektet er forankret i Borgercenter Børn og Unge, hvor de to tilbud 'Åben anonym rådgivning DeDrikkerDerhjemme' og 'Familieværkstedet' er forankret. Projektet omfatter derudover en indsats under Borgercenter Voksne i regi af familieorienteret rusmiddelbehandling.¹ Desuden samarbejder de tre kommunale tilbud med TUBA København.

Erfaringerne fra projektet indgår som vigtige input til dette rammenotat, der indeholder en beskrivelse af visionen og mål for indsatsen i Københavns Kommune samt otte principper for den kommende indsats i kommunen.

Stor målgruppe i Københavns Kommune

Andelen af københavnske børn og unge under 25 år, der vokser op i familier med rusmiddelproblemer anslås til at være mindst 21.000.

Konsekvenser

En del af de børn og unge, der vokser op i familier med rusmiddelproblemer oplever vanskeligheder i forhold til deres daglige trivsel og udvikling.

Forskning viser, at børnene og de unge blandt andet har øget risiko for:

- At føle sig ensomme
- At blive deprimerede
- At få posttraumatisk stress
- Selv at udvikle et rusmiddelproblem
- Ikke at få en uddannelse eller et arbejde

¹ Den specialiserede indsats i København omfatter pt. 1,5 årsværk (kommunalt finansieret) og knapt 8 årsværk finansieret af Satspuljen "Behandlingstilbud til børn og unge fra familier med stof- og alkoholproblemer" (2016-2019). Puljen finansierer udvidelsen af DeDrikkerDerhjemme (fra 1,5 årsværk til knapt 5 årsværk), Familieværkstedet (knapt 3 årsværk), og indsatsen i Center For Rusmiddelbehandling København (knapt 2 årsværk).

2. VISION OG MÅL FOR INDSATSEN

Visionen er:

At sikre tidligst mulig hjælp og støtte til børn og unge fra familier med rusmiddelproblemer²

Målet er at sikre:

- *at færre børn og unge under 25 år "går under radaren"*
- *kvalificeret rådgivning og behandling med udgangspunkt i barnets alder og behov*
- *"lav dørtærskel" og lettest mulig adgang til de specialiserede tilbud i kommunen*
- *en helhedsorienteret indsats med fokus på forbedring af børnenes opvækstvilkår, sikkerhed og trivsel*

Den specialiserede indsats for børn og unge i familier med rusmiddelproblemer understøtter i høj grad Socialstrategiens mål om at sikre udsatte børn, unge og voksne *et sikkerhedsnet og give dem den ekstra hjælp og støtte, der er med til at sikre den enkeltes livskvalitet.*

I tråd med Socialstrategiens mål, har rådgivnings- og behandlingstilbuddene fokus på at yde en social indsats, der møder målgruppens *ønsker og behov for tryghed, sikkerhed, pleje og omsorg.*³

Der er desuden fokus på løbende at udvikle indsatserne, følge op på effekten for børn, unge og familier og sikre bedst mulig udnyttelse af ressourcerne.

3. PRINCIPPER FOR INDSATSEN I KØBENHAVNS KOMMUNE

På baggrund af erfaringerne fra projektet, er følgende syv principper for den kommende indsats i Københavns Kommune formuleret.

Bærende principper for den specialiserede indsats

- *Tidligst muligt indsats – inddragelse af familie og netværk*
- *Specialiseret hjælp til alle i målgruppen*
- *Mindste indgriben og fleksibilitet i tilbuddet*
- *Organisering, der sikrer at flest muligt får hjælp*
- *Klare snitflader og brobygning til rette tilbud*
- *Registrering, opfølgning og udvikling*
- *Størst mulig effekt af indsatserne*
- *Bedste ressourceanvendelse*

Principperne uddybes i de følgende afsnit.

² Tidligere formulering "Sikre at en større andel af københavnske børn og unge under 25 år, der vokser op i familier med rusmiddelproblemer, får et gratis og tilgængeligt tilbud om kvalificeret hjælp"

³ "En by med plads til alle, Socialstrategi 2018" Københavns Kommune, Socialforvaltningen (strategi for 2018-2022).

3.1. TIDLIGST MULIG INDSATS – INDDRAGELSE AF FAMILIE OG NETVÆRK

Kommunens forpligtelse til at nå ud til de yngste, der ikke selv kan opsøge hjælp er i højsædet. Der er fokus på at skabe konkrete forbedringer i børnenes rammer og opvækstvilkår så tidligt som muligt. Derfor skal der være opmærksomhed på både gravide og småbørnsfamilier i målgruppen.

Inddragelse af forældre og pårørende er afgørende for at sikre konkrete forandringer for børnene. At hjælpe forældrene til at skabe tryghed, omsorg, trivsel og udvikling for barnet er derfor en vigtig del af arbejdet.

Da det er af afgørende betydning for børnene, at deres forældre får hjælp til at komme ud af deres misbrug, skal indsatsen også have fokus på at motivere og brobygge til rusmiddelbehandling. I behandlingsenhederne i Center for Rusmiddelbehandling København ligger der desuden en vigtig opgave i at få kontakt med og tilbyde hjælp til børn af forældre i rusmiddelbehandling, som led i den familieorienterede rusmiddelbehandling. Dette kræver en målrettet indsats for at etablere et godt samarbejde med forældrene, at hjælpe dem til at forstå/erkende, at rusmiddelproblemet påvirker børnene, og at børnene kan have behov for hjælp.

Med henblik på at hjælpe flest børn og unge tidligst muligt skal indsatserne desuden have fokus på at sikre hjælp til søskende til de børn og unge, der er i rådgivning/behandling.

3.2. SPECIALISERET HJÆLP TIL ALLE I MÅLGRUPPEN

Målgruppens børn, unge og familier oplever forskellig belastningsgrad og problematikker. De forskellige aldersgrupper i målgruppen betyder desuden, at der er behov for at kunne tilbyde *specialiserede kompetencer* i kommunens rådgivnings- og behandlingstilbud.⁴

Den store aldersspredning (0-25 år) betyder, at opgaven løses bedst via en vifte af tilbud:

- Spædbørns-/legeterapi
- Individuelle børne-/ungesamtaler
- Familie-, forældre- og netværkssamtaler
- Gravid-samtaler (samt samtaler med kommende fædre)
- Gruppeforløb for børn/unge

3.3. MINDSTE INDGRIBEN OG FLEKSIBILITET

Indsatserne skal tilpasses det enkelte barn, den unge og familiens behov og bygges på mindste *indgrebsprincippet*. Dette betyder, at den mindst indgribende løsning altid skal have første prioritet, og at familien og netværket omkring, særligt de yngste i målgruppen, som hovedregel inddrages i rådgivnings-/behandlingsforløbet. For eksempel kan en familie med to mindre børn få tilstrækkelig hjælp via et kort anonymt rådgivningsforløb, mens børnene i en anden familie kan have behov for et længere forløb med såvel familie-/netværkssamtaler, som individuelle samtaler (se afsnit 3.5).

Hjælpen skal desuden kunne sammensættes fleksibelt ud fra hvilke aktiviteter, der er relevante (f.eks. en kombination af legeterapi, børnesamtaler, familie- og forældresamtaler eller individuelle samtaler efterfulgt af et gruppeforløb). Derudover skal samtaler kunne finde sted både i regi af rådgivnings-/behandlingstilbuddet og udenfor (hjemme hos barnet/den unge, på skoler eller andet relevant sted).

⁴ Behovet for specialiserede indsatser tilpasset de forskellige aldersgrupper ses af de løbende evalueringer af de nuværende indsatser (effektmålinger og interviews med brugere af tilbuddene).

3.4. ORGANISERING, DER SIKRER AT FLEST FÅR HJÆLP

Indsatsen organiseres og tilrettelægges med fokus på, at nå ud til flest mulige børn og unge i målgruppen og dermed sikre at færre børn går "under radaren".

Dette stiller krav til at indsatserne:

- er *bydækkende*
- *samarbejder med alle relevante frontfunktioner*
- *tilbyder opsøgende/udgående aktiviteter*

Det er vigtigt, at de specialiserede tilbud har tæt samspil med alle BBU-enhederne omkring opsporing af børn og familier i målgruppen, og at frontpersonale (i skoler, daginstitutioner, sundhedsplejen mm.) får sparring og understøtter brobygning. Hvis færre børn og unge skal gå under radaren, er det desuden vigtigt at kunne tilbyde lokale/udgående samtaler og -forløb på både børne-, unge-, familie- og voksenområdet, ligesom en løbende indsats for synlighed og kompetenceudvikling inden for tidlig opsporing er afgørende.

3.5. KLARE SNITFLADER OG BROBYGNING TIL DET RETTE TILBUD

Hvis børn, unge og familier skal sikres samme muligheder for hjælp, skal der være klarhed over kommunens specialiserede tilbud uanset hvilken dør, de kommer ind ad. Det er her vigtigt med et smidigt samarbejde samt klare snitflader og procedurer for hvornår og hvordan, der brobygges til – og mellem – tilbuddene.

Tilbuddenes udformning og procedurer for brobygning skal tage udgangspunkt i den gældende lovgivning på området.

Lovgivningsmæssige rammer

Indsatserne til børn og unge i familier med rusmiddelproblemer hører under Servicelovens (SEL) § 11, stk. 1 og 2, SEL § 11, stk. 3 og SEL § 52.

SEL § 11, stk. 2

"Kommunalbestyrelsen skal som led i det tidlige forebyggende arbejde sørge for, at forældre med børn og unge eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, kan få gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til ved opsøgende arbejde at tilbyde denne rådgivning til enhver, som på grund af særlige forhold må antages at have behov for det. Tilbuddet om rådgivning skal også omfatte vordende forældre. Såvel forældre som børn og unge, der alene søger rådgivning, skal kunne modtage denne anonymt og som et åbent tilbud."

SEL's vejledning om særlig støtte til børn og unge, pkt. 36:

"Børn og unge har ligesom alle andre, der henvender sig om råd og vejledning efter Servicelovens § 11, stk. 1 og 2, krav på, at oplysningerne ikke registreres eller videregives. Også for børn betyder adgangen til anonym rådgivning, at der ikke kan stilles krav til den, der alene søger rådgivning, om at opgive navn eller andre data."

Børn og unge under 18 år med behov for yderligere hjælp:

Det er myndighedssagsbehandlere i børnefamilieenheden, der vurderer, om et videre forløb skal ske inden for rammerne af SEL § 11, stk. 3 eller som en foranstaltning efter SEL § 52. Afgørende herfor vil være en vurdering af bekymringsgraden for barnets /den unges /familiens trivsel.

SEL § 11, stk. 3

"Kommunalbestyrelsen skal tilbyde en forebyggende indsats til barnet, den unge eller familien, når det vurderes, at støtte efter nr. 1-4 kan imødekomme barnets eller den unges behov. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde følgende forebyggende indsatser:

- 1. Konsulentbistand, herunder familierettede indsatser*
- 2. Netværks eller samtalegrupper*
- 3. Rådgivning om familieplanlægning*
- 4. Andre indsatser, der har til formål at forebygge et barns eller en ungs eller familiens vanskeligheder"*

Serviceovens § 11, stk. 3 retter sig mod børn, unge og familier, der har et mindre og mere afgrænset behov for støtte, end § 50 tilsiger. Det vil sige familier, børn og unge, der ikke har så komplekse problemer, at der vurderes at være behov for særlige foranstaltninger efter serviceovens kapitel 11 / § 52.

SEL's vejledning om særlig støtte til børn og unge, pkt. 39:

"Kommunalbestyrelsen har efter Serviceovens § 11, stk. 3 nr. 1 pligt til at give konsulentbistand til forældre, børn og unge, som har behov for et længerevarende og mere konkret rådgivningstilbud, end hvad der kan ydes som rådgivning efter § 11, stk. og 2. Rådgivningen kan således i højere grad målrettes de konkrete problemer, der søges om hjælp til, og der kan ydes støtte over en længerevarende periode, hvis der er behov herfor. Konsulentbistand rækker ud over det, den almindelige familieorienterede rådgivning kan give – for eksempel i form af tilbud om et forebyggende familieprogram eller selvhjælpsgrupper."

SEL § 52, stk. 3 og stk. 4

"Kommunalbestyrelsen skal vælge den eller de foranstaltninger, som bedst kan løse de problemer og behov, der er afdækket gennem den børnefaglige undersøgelse efter § 50. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren [...]" (se nærmere i SEL). "En afgørelse efter stk. 3, nr. 7, kræver tillige samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år."

Stk. 3: Der kan under § 52 bl.a. iværksættes hjælp inden for "Familiebehandling eller behandling af barnets eller den unges problemer"

Stk. 4: "Kommunalbestyrelsen skal under en graviditet træffe afgørelse om foranstaltninger efter stk. 3, nr. 2, 3, 4, 6 eller 9, og § 52 a, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til barnets særlige behov for støtte efter fødslen. Afgørelsen træffes med samtykke fra forældrene."

Som det fremgår af boksen ovenfor, kan den specialiserede hjælp til børn og unge op til 25 år bestå af såvel kortere rådgivningsforløb som længerevarende rådgivnings-/behandlingsforløb. I både rådgivnings- og behandlingsforløb kan der arbejdes helhedsorienteret med inddragelse af familie og netværk (jf. afsnit 3.1 ovenfor). I rådgivningsindsatsen ligger også indledende, afklarende- og motiverende samtaler med såvel børn, unge, familier og netværket omkring dem.

3.6. REGISTRERING, OPFØLGNING OG UDVIKLING

Der skal ske løbende registrering og evaluering i kommunens tilbud til målgruppen. Opfølgning på antallet af brugere, måltal, brugertilfredshed, effekt/forandringer hos målgruppen skal således ske løbende. For at understøtte samarbejdet om at sikre kvalificeret hjælp til flest mulige børn, unge og familier bør samarbejdet løbende evalueres og data for brobygning følges.

Indsatserne skal desuden løbende udvikles på baggrund af erfaringer, ny viden og løbende kompetenceudvikling. Sikring af et fagligt fællesskab på tværs af de specialiserede tilbud med løbende videndeling og samspil vil understøtte kvaliteten og den faglige udvikling.

3.7. STØRST MULIG EFFEKT AF INDSATSERNE

Opfølgningen på effekt og brugertilfredshed skal, sammen med faglig ledelse, videndeling og efteruddannelse sikre bedst mulig effekt af indsatserne (f.eks. sikkerhed for barnet, øget trivsel, forbedret skolegang/uddannelse og reduceret konfliktniveau i familien, forbedrede relationer og kommunikation i familien mm.)

3.8. BEDSTE RESSOURCEUDNYTTELSE

Organisering af de specialiserede tilbud til børn og unge fra familier med rusmiddelproblemer skal have fokus på bedst mulig anvendelse af de afsatte ressourcer (kompetencer, lokaler mm).